

בס"ד. ש"פ תבוא, ח"י אלול, ה'תשכ"ו

(הנחה בלתי מוגה)

והי' כי תבוא אל הארץ אשר הוי' אלקיך נותן לך נחלה וירשתה וישבת בה ולקחת מראשית כל פרי האדמה וגו'.¹ וידוע הדיוק בזה,² שבתחילה נאמר אשר ה"א נותן לך נחלה, שהו"ע המתנה, ואח"כ נאמר וירשתה, שהו"ע הירושה, הרי מתנה וירושה הם ב' ענינים. ועוד זאת, שלאח"ז מוסיף עוד ענין שלישי, וישבת בה. וגם צריך להבין, מהו הקשר והשייכות דג' ענינים אלו (נותן לך נחלה וירשתה וישבת בה) שבאים בהקדמה לענין הביכורים שבהמשך הפרשה.

(ב) **ויובן** בהקדם המבואר במאמר הצ"צ (שהשנה היא שנת המאה להסתלקות-הילולא שלו) באור התורה,³ וכן במאמר אדמו"ר מהר"ש שנאמר לפני מאה שנה, בש"פ תבוא תרכ"ו⁴ (שכנראה מיוסד על מאמר הצ"צ), שמביא מאמר המדרש,⁵ צפה משה ברוח הקודש וראה שבית המקדש עתיד ליחרב והביכורים עתידין ליפסק, עמד והתקין לישראל שיהיו מתפללין שלשה פעמים בכל יום, דלכאורה אינו מובן,⁶ מהו ענין ג' תפלות לביכורים.

(ג) **וממשיך** במאמר, אך הנה כתיב⁷ כבכורה בתאנה בראשיתה ראיתי אבותיכם, ואמרו רז"ל⁸ האבות כו' עלו במחשבה להבראות, שנאמר⁹ כבכורה בתאנה בראשיתה ראיתי אבותיכם, והיינו, שביכורים קאי על האבות, אין קורין אבות אלא לשלשה¹⁰. ולהעיר, שבזה מודגש כבר הקשר דביכורים (שקאי על האבות) לענין ג' תפלות, כי, תפלות¹¹ אבות תקנום¹². וממשיך לבאר, שביכורים קודמים לכל, גם

(1) ריש פרשתנו (כו, א"ב).

(2) ראה גם רד"ה זה תער"ב (המשך תער"ב ח"א ע' קיב). העת"ר (שם ח"ב ס"ע א'קכב ואילך).

(3) פרשתנו ע' תתרג ואילך. ע' תתרג ואילך. וראה גם ד"ה ויהי כי תבוא דש"פ תבוא תשכ"ה פ"ג ואילך (סה"מ תשכ"ה ע' שעז ואילך). ד"ה הנ"ל דש"פ תבוא, ח"י אלול תשד"מ.

(4) סה"מ תרכ"ו ע' רכז ואילך.

(5) תנחומא ריש פרשתנו.

(6) מגלה עמוקות אופן קפה.

(7) הושע ט, י.

(8) ב"ר פ"א, ד.

(9) ראה רש"י לב"ר שם.

(10) ברכות טז, ב.

(11) ראה גם סה"מ שם ס"ע רכח.

(12) ברכות כו, א"ב.

לתרומה¹³ [נכמובא גם בפירוש רש"י על הפסוק¹⁴ ככל מצותך גו'] (שנאמר בוידוי מעשר), נתתם כסדרן, ולא הקדמתי תרומה לביכורים כו'. והענין בזה, דהנה, תרומה קאי על התורה, וכדאיתא בזהר¹⁵ שתרומה היינו תורה מ' (שהתורה ניתנה במ' יום), וביכורים קאי על ישראל (כפי שמצינו שגם כללות בני נקראים בשם ביכורים¹⁶) שקדמו גם לתורה⁸, שנאמר¹⁷ קודש ישראל לה' ראשית תבואתה¹⁶, היינו, למעלה גם מבחי' התורה שנקראת תבואתה [ולהעיר, שאע"פ שגם תרומה נקראת ראשית¹⁸, הרי זה ראשית בתי"ו שמורה על לשון נקבה, כי ראש הוא לשון דכר, וראשית הוא לשון נוקבא, וקאי על בחי' החכמה (ראשית חכמה¹⁹) שמקבלת מבחי' ראש כו'²⁰, שזוהי הבחי' דביכורים²¹]. ומזה מובן גם ביאור ענין הביכורים (שלמעלה מתורה) בעבודת האדם, כי, ענין התורה הוא באופן של הבנה והשגה בטעם ודעת, כמ"ש²² כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים, וא"כ, ענין הביכורים שלמעלה מתורה הו"ע העבודה שלמעלה מטעם ודעת, בחי' רעו"ד, שזהו גם ענין התשובה. ולהעיר, שאף שענין הביכורים הוא למעלה מתורה, הרי גם מעלת הביכורים שלמעלה מתורה הו"ע שנתגלה ע"י התורה דוקא. וע"ד המבואר²³ בנוגע לענין התשובה, שאף שגדלה מעלתה על התורה, שעל ידה מתקנים את כל הפגמים שנעשו בתורה, הנה מעלת התשובה שלמעלה מהתורה נתגלה בתורה דוקא.

וכל זה הוא בענין העבודה באופן של העלאה מלמטה למעלה, שהעבודה היותר נעלית בזה הו"ע הביכורים, שזוהי העבודה שבבחי' רעו"ד, כנ"ל. ונוסף לזה, ישנו גם ענין ההמשכה מלמעלה למטה. והענין בזה²⁴, דהנה, במצות ביכורים יש שני דברים, הבאת הביכורים, וקריאת הפרשה של הביכורים. הבאת הביכורים היא העלאה מלמטה למעלה, שלוקחים פירות של חולין ומביאים אותם לביהמ"ק אל הכהן, וענינו בעבודה הוא העלאת נש"י (שנקראים ביכורים), והיינו, להעלות את הנשמה המלוכשת בגוף לשרשה ומקורה כו'. וזהו מ"ש²⁵ ובאת אל

(21) ראה גם הוספות לאוה"ת פינחס ע'

20.

(22) ואתחנן ד, ו.

(23) ראה המשך תער"ב ח"ג ע' א'תח.

(24) בהבא לקמן — ראה אוה"ת שם ע'

ותרלט ואילך. וראה גם סה"מ תרכ"ז ס"ע תי

ואילך.

(25) פרשתנו שם, ג.

(13) תרומות פ"ג מ"ז.

(14) פרשתנו שם, יג.

(15) ח"ג קעט, א.

(16) זהר ח"ב קכא, רע"א. ח"ג רנג, א.

(17) ירמ"ב, ג.

(18) תרומות שם.

(19) תהלים קיא, י. משלי ד, כז.

(20) תו"א יתרו ע, א.

הכהן, כהנא רבא²⁶, ששרשו מבחי' ורב חסד, ולקח הכהן הטנא מידך והניחו לפני מזבח הוי' אלקיך²⁷, שזהו כמארז"ל²⁸ שמיכאל כהנא רבא מקריב נשמותיהם של צדיקים ע"ג המזבח, דהיינו, לאשתאבא בגופא דמלכא²⁹, שזהו העילוי היותר גדול בעלי' מלמטה למעלה. ולאח"ז באה קריאת הפרשה של ביכורים, שהו"ע המשכת אלקות מלמעלה למטה, שזהו מה שאומרים ויוציאנו הוי' ממצרים וגו' עד ויביאנו אל גו' ארץ זבת חלב ודבש³⁰, שזהו בחי' מתיקות ותענוג באלקות, בחי' אהבה בתענוגים הנמשכת מלמעלה בבחי' מתנה, ע"י הארה משרש הנשמה שנמשכת להאיר בנשמה המלובשת בגוף.

ד) ועפ"ז יובן גם השייכות דביכורים לתפלה (כמאמר המדרש הנ"ל ס"ב), כי, גם בתפלה יש ב' הענינים דהעלאה והמשכה כמו במצות ביכורים, שזהו"ע ק"ש ושמו"ע [ששניהם ענינים עיקריים בתפלה, וזה מתורץ³¹ מה שלפעמים³² מצינו שעיקר התפלה היא ק"ש, ולפעמים מצינו³³ שעיקר התפלה היא שמו"ע], דק"ש הו"ע ההעלאה³⁴, שהרי הענין דק"ש הוא למסור נפשו באחד³⁵, ועד לאהבה דבכל מאדך³⁶, שהו"ע העבודה דרעו"ד³⁷ (שזהו תכלית שלימות ענין ההעלאה דביכורים, כנ"ל), ושמו"ע הו"ע ההמשכה מלמעלה למטה³⁴, שזהו"ע ברוך אתה הוי', להמשיך גילוי שם הוי' בכל פרטי הענינים שבח"י ברכאן דצלותא³⁸, והיינו, שהמעמד ומצב כעבדא קמי מרי³⁹, יומשך אצלו בכל פרטי הענינים דבקשת צרכיו כו'. ונמצא, שק"ש ושמו"ע הם ע"ד ובדוגמת הבאת ביכורים וקריאת הפרשה של ביכורים, שהו"ע ההעלאה וההמשכה.

ה) ועפ"ז יש לבאר מה שבהקדמה למצות ביכורים נאמר אשר הוי' אלקיך נותן לך נחלה וירשתה וישבת בה. והענין בזה, דהנה, נחלה הוא ג"כ ירושה, אלא שזהו כמ"ש⁴⁰ נחלה עבר על נפשנו, שהנחלה וההמשכה באה בבחי' מקיף בלבד⁴¹, והיינו, שנחלה הוא בחי'

(26) ע"פ תיב"ע ות"י.	(32) סידור עם דא"ח יט, א. שם, ג.
(27) פרשתנו שם, ד.	(33) לקו"ת בלק עא, ג.
(28) ראה מנחות קי, א ותוס' שם. זח"א פ,	(34) ראה תו"א בראשית א, ד. ובכ"מ.
א. פא, א. זח"ב רלא, ב. זח"ג לג, א.	(35) ראה זהר ח"ב קיט, א. ח"ג שם.
(29) זח"א ריז, ב.	(36) ואתחנן ו, ה.
(30) פרשתנו שם, ח"ט.	(37) ד"ה לך תרס"ו.
בענין זה נתבאר גם הפסוק השקיפה	(38) זח"א כו, א. וראה תו"ח תצוה שנ, ב.
ממעון קדשך גו' (שם, טו).	(39) ראה שבת יו"ד, א.
(31) ראה גם ד"ה ויאמר לו יהונתן תשכ"ב	(40) תהלים קכד, ד.
(סה"מ תשכ"ב ע' קמד).	(41) לקו"ת דרושי ר"ה סב, ב.

המקיף⁴². ובפרטיות יותר, הנה בבחי' המקיף גופא יש ב' דרגות, חיצוניות המקיף ופנימיות המקיף. וענין הקדימה דישראל (שנקראים ביכורים, כנ"ל ס"ג) הוא מצד פנימיות המקיף דוקא⁴³, כי, מצד חיצוניות המקיף ישנה הטענה שעשו הוא הבכור, אקדמי' טעניתא⁴⁴, אבל מצד פנימיות המקיף הנה יעקב הוא הבכור. ויובן ע"פ המבואר במאמר הנ"ל⁴⁵, שבאמת לקח יעקב בכורתו כדין, כדפרש"י עה"פ⁴⁶ ואחרי כן יצא אחיו, יעקב נוצר מטפה ראשונה כו' צא ולמד משפופרת שפי' קצרה תן בה שתי אבנים זו אחר זו, הנכנסת ראשונה תצא אחרונה כו', והיינו, שהקדימה דעשו היא רק ביציאה בפועל, וכך הוא בעולמות, בתהו ותיקון שהם נקודים וברודים, שבהתהוות בפועל קדם תהו לתיקון, אבל מצד השרש הנה יעקב הוא הבכור באמת. וזהו גם מה שבכחו של יעקב לברר ולירש את עשו, שהו"ע בירור הניצוצות דתהו שנפלו בשבירה כו', שע"ז יורשים את האורות דתהו, שזהו מצד השרש דיעקב בבחי' שלמעלה מתהו ותיקון. ועז"נ⁴⁷ את בכורתי לקח והנה עתה לקח ברכתי, בכורתי הוא מה שאורות דתהו מאירים ג"כ בכלים דתיקון, וברכתי הו"ע המשכת תוספת וריבוי אורות מאו"ס ב"ה שלמעלה מתהו ותיקון. וכל זה הוא מצד פנימיות המקיף, ששם היא הקדימה דיעקב, כנ"ל. וזהו גם ענין הביכורים⁴⁸, כי, כאשר לוקחים הפירות המובחרים⁴⁹ ומעלים אותם לביהמ"ק, אזי ישנה הטענה של עשו, את בכורתי לקח ועתה לקח ברכתי, שהרי בכורתו של עשו נאמר⁵⁰ משמני הארץ יהי' מושבך. והמענה על זה, שבכחו של יעקב לברר את משמני הארץ דעשו מצד שרשו בהבחי' שלמעלה מתהו ותיקון, שלזה מגיעים ע"י ענין הביכורים בעבודה הרוחנית, שהו"ע העלאת הנשמה לשרשה ומקורה כו' (כנ"ל ס"ג). וזהו שהקדמה לענין הביכורים היא אשר ה"א נותן לך נחלה וירשתה, שהו"ע הירושה באופן דנחלה עבר על נפשנו, בחי' המקיף, ועד לפנימיות המקיף, ששם היא הקדימה דיעקב, ומשם היא הנתינת כח לענין הביכורים, כולל גם שבת קול מברכתו הבאת ביכורים היום תשנה לשנה הבאה⁵¹.

46) תולדות כה, כו.

47) שם כז, לו.

48) ראה גם הוספות לאוה"ת פינחס ע' 21.

49) ראה מנחות פד, ב ובפרש"י (ד"ה

מארצך). רמב"ם הל' ביכורים פ"ב ה"ג.

50) שם כז, לט.

51) פרש"י פרשתנו שם, טז.

42) ראה גם סד"ה והי' כי תבוא תער"ב

(המשך תער"ב ח"א ע' קיח). העת"ר (שם

ח"ב ע' א'קלא).

43) ראה המשך תער"ב ח"ג ס"ע א'טטו

ואילך.

44) ראה זח"א קעט, סע"א ואילך.

45) אוה"ת שם ע' תתלו. ע' תתרמב.

סוה"מ תרכ"ו ע' רלא.

ו) **ויש** להוסיף בביאור החילוק בין נחלה וירושה, שהם פרטי מדריגות בענין הביירוים. ובהקדים, שכללות ענין הכניסה לארץ, הכיבוש והחלוקה (שרק לאח"ז נתחייבו בביכורים, לאחרי שכבשו את הארץ וחלקוה⁵², ז' שכבשו וז' שחלקו), הרי בא לאחרי ההכנה ע"י ההליכה במדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב גו'⁵³, שזהו כללות ענין בירור הקליפות כו'⁵⁴. וכיון שכל הענינים שישנם בהכנה, ישנם גם בעבודה שבאה לאחרי ההכנה, הנה גם כיבוש וירושת הארץ קשור עם ענין הביירוים.

והענין בזה, דהנה נתבאר לעיל⁵⁵ שיש כמה אופנים בענין הביירוים. יש בירור הקשור עם ענין הפסולת, ובה גופא יש ב' אופנים, מלמטה למעלה, שזהו"ע בירור הפסולת מתוך האוכל, ומלמעלה למטה, שזהו"ע בירור האוכל מתוך הפסולת. ויש אופן נעלה יותר בענין הביירוים, שאינו קשור עם ענין של פסולת כלל, אלא זהו בירור אוכל מתוך אוכל, וע"ד מ"ש⁵⁶ ואכלתם אוכל גו', שזהו אופן הביירו של יום השבת [ועד"ז יו"ט, אף שבפרטיות יותר יש חילוק בין יו"ט לשבת⁵⁷, שהרי ביו"ט יש מלאכת אוכל נפש⁵⁸, ויש גם הענין דפרש חגיכם⁵⁹, משא"כ בשבת שגם מלאכת אוכל נפש אסורה, ופרש שבתכם לא קאמר⁶⁰]. ובכללות העולמות, הנה בעולמות ביי"ע, שעז"נ⁶¹ ומשם יפרד, הרי זה באופן של בירור הפסולת מתוך האוכל או בירור האוכל מתוך הפסולת, אבל בעולם האצילות, ששם אין תערובת פסולת, כמ"ש⁶² לא יגורך רע, הרי זה באופן של בירור אוכל מתוך אוכל. וזהו גם החילוק שבין ירושה לנחלה, שירושה הוא הביירו דביי"ע באופן של בירור הפסולת מתוך האוכל או בירור האוכל מתוך הפסולת, ונחלה הוא הביירו דאצילות באופן של בירור אוכל מתוך אוכל⁶³.

ונוסף לזה, יש דרגא נעלית יותר, שהיא למעלה מכללות ענין הביירוים (למעלה גם מבורר אוכל מתוך אוכל), אלא רק ענין

57) ראה תו"א חיי שרה טו, ד. סידור עם דא"ח רג, ג ואילך.

58) ראה בא יב, טז.

59) מלאכי ב, ג.

60) זח"ב פח, ב.

61) בראשית ב, י. וראה תו"א בראשית ג, א.

62) תהלים ה, ה. וראה לקו"ת במדבר ג,

ג ואילך.

63) סד"ה והי' כי תבוא העת"ר.

52) פרש"י ריש פרשתנו.

53) עקב ח, טו.

54) ראה לקו"ת נשא כ, א. ובכ"מ.

55) ד"ה מי מנה עפר יעקב די"ב תמוז

פ"ד ואילך (לעיל ע' 140 ואילך). וד"ה וידבר משה אל ראשי המטות פ"ד (לעיל ע' 239).

וש"נ.

56) יואל ב, כו. וראה לקו"ת צו ז, ג

ואילך.

העליות מדרגא לדרגא כו' [ועד לדרגא שבה לא שייך אפילו ענין של עליות כו', וכידוע שזהו החילוק בין ב' הזמנים דלעתיד לבוא⁶⁴]. וענינו בכללות העולמות, שגם הבירור דאוכל מתוך אוכל ששייך באצילות הוא רק בבחי' הכלים, והו"ע זיכוך ועליית הכלים שיהיו ראויים לקבל את בחי' האור שלמעלה מהאור המתלבש בכלים. אבל באורות לא שייך ענין הבירורים⁶⁵, כי, ענין הבירור שייך רק במקום של מציאות יש כו', בדקות עכ"פ, שזהו"ע הכלים, משא"כ באור לא שייך ענין של בירור, כי אם עלי' מדרגא לדרגא כו'. ובעבודה הו"ע אהבה בתענוגים שמצד עצם הנשמה שמתענגת על עצמות א"ס. וזהו מ"ש וישבת בה, שזהו"ע המשכת בחי' עונג העליון כו'⁶³.

ז) **וזהו** גם מ"ש⁶⁶ לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל גו'. והענין בזה, כמבואר בלקו"ת⁶⁷ שבבחי' יעקב, יעקב עבדי⁶⁸, שייך ענין של און, כמו איש און מחשבותיו⁶⁹, אלא שלא הביט און ביעקב, אבל עדיין ישנו ענין העמל והיגיעה בעבודת הבירורים, בירור הפסולת כו', ולכן צריך לומר⁷⁰ אל תירא עבדי יעקב⁷¹, שלא יתיירא מלידד לעסוק בעבודת הבירורים כו'. ולמעלה מזה הוא הענין דלא ראה עמל בישראל, והיינו, שבבחי' ישראל, שהו"ע שיר א-ל, לא שייך ענין של און כלל, ושם שייך רק ענין של עמל, ואעפ"כ, לא ראה עמל בישראל, דקאי על יום השבת, שאז אין צורך בעבודה ויגיעה לברר בירורים השייכים לפסולת, כי אם באופן דואכלתם אכול גו', אוכל מתוך אוכל.

אך ישנו ענין נעלה יותר, שזהו מ"ש ותרועת מלך בו, דהנה, בפ"י תרועת יש שני פירושים⁷², הא', לשון שבירה, כמו תרועם בשבט ברזל⁷³, שזהו"ע התשובה⁷⁴, והב', לשון חיבה וריעות, וזהו ותרועת מלך בו, שנעשה במעמד ומצב של ריעות עם המלך, ועד שמתאחד עם המלך באופן שנעשים לאחדים כאחד ממש. ומובן, שאז לא שייך כלל גם ענין העמל [שהרי אפילו מאן דמחוי במחוג קמי מלכא, גם אם עושה זאת

(70) ראה תו"מ סה"מ תשרי ע' רלט הערה 24.

(71) שם מד, ב. ירמ" ל, י.

(72) לקו"ת שם עב, ב. וראה גם אוה"ת בלק ע' תתקצ.

(73) תהלים ב, ט.

(74) ראה סה"מ תרצ"א ע' ז.

(64) ראה המשך תרס"ו ע' קמ. לקו"ש ח"ד ס"ע 182 ואילך.

(65) ראה רד"ה ראה אנכי ורד"ה אתם נצבים העת"ר.

(66) בלק כג, כא.

(67) בלק עא, ד ואילך.

(68) ישעי' מד, א.

(69) שם נה, ז.

בשביל המלך, הרי כיון שעשי' זו היא באופן שיש מציאות נוספת מלבד מציאות המלך, הרי זה נחשב למרידה במלכות⁷⁵], כי אם ענין החיבה והריעות, מצד התגלות עונג העליון, שפועל להתענג על הוי'.

וענין זה נעשה ע"י התרועה כפשוטה, שזהו"ע תקיעת שופר בר"ה (וזוהו גם שהפסוק לא הביט גו' ותרועת מלך בו הוא אחד מהעשרה פסוקים שאומרים בר"ה⁷⁶), ועד שמתחיל כבר מר"ח אלול⁷⁷, שבו מאירים י"ג מדה"ר⁷⁸, וכפי שמבאר רבינו הזקן⁷⁹ ע"פ משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה, ואז רשאין כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו [והיינו, שלכאו"א יש כח ויכולת להקביל פני המלך, אלא שצ"ל ענין של עבודה מצדו — לצאת להקביל פניו, אבל ע"י עבודה, הנה כל מי שרוצה, גם שוכני בתי חומר, שנמצאים בשדה, יש ביכלתם לקבל את הגילויים וההמשכות של חודש אלול. וטעם הדבר, לפי שבעצם ה"ה "אנשי העיר", כדיוק לשון רבינו הזקן בהמשל, ש"יוצאין אנשי העיר . . ומקבלין פניו בשדה", היינו, שבעצם ה"ה אנשי העיר⁸⁰], והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם. ומסיים, וכך הענין עד"מ בחודש אלול יוצאין להקביל אור פניו ית' בשדה, כי הנה כתיב⁸¹ יאר ה' פניו אליך, שהו"ע הארת י"ג מדות שיהי' פנים בפנים כו'. ובאור⁸² פני מלך חיים⁸³.

(79) לקו"ת פ' ראה לב, סע"א ואילך.

(80) ראה גם ד"ה אני לדודי תשלי"ה.

(81) נשא ו, כה.

(82) משלי טז, טו. לקו"ת בלק שם.

(83) חסר הסיים (המור"כ).

(75) ראה חגיגה ה, ב.

(76) ראה ר"ה לב, ב.

(77) טור או"ח רסתקפ"א.

(78) סידור הארז"ל להר"ש מרשקוב בסדר

כוונות ר"ח אלול בתחילתו. ועוד.